

**Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării
Domeniul Filologie**

**L’OEUVRE DE JULES VERNE EN ROUMAIN : ADAPTATIONS,
TRADUCTIONS ET RÉÉDITIONS**

**OPERA LUI JULES VERNE ÎN ROMÂNĂ : ADAPTĂRI,
TRADUCERI ȘI REEDITĂRI**

**TEZĂ DE DOCTORAT
Rezumat**

**Conducător științific,
Prof. univ. dr. Albumița-Muguraș CONSTANTINESCU**

**Doctorand,
Zamfira LAURIC (CERNĂUȚAN)**

**Suceava
2019**

Table de matières

Abrevieri.....	6
Introducere.....	7
CAPITOLUL I. Teorii ale traducerii/retraducerii, adaptării, reeditării, terminologiei.....	13
I.1. Observații preliminare.....	13
I.2. Science-fiction și anticipație : nașterea și definirea unui gen.....	13
I.3. Introducere în literatura pentru copii.....	16
I.4. Conceptele titulare.....	20
I.4.1. Traducerea.....	20
I.4.2. Retraducerea.....	23
I.4.3. Adaptarea.....	26
I.4.3.1. Adaptarea : procedeu de traducere sau adaptarea punctuală.....	27
I.4.3.2. Adaptarea : strategie de traducere sau adaptarea globală.....	28
I.4.4. Reeditarea.....	31
I.5. Terminologia.....	32
I.6. Concluzii parțiale.....	34
CAPITOLUL II. Istoria și receptarea traducerilor corpusului de studiu.....	37
II.1. Observații preliminare.....	37
II.2. Descoperindu-l pe autor.....	37
II.3. Jules Verne – autor tradus.....	38
II.3.1. Jules Verne în română.....	39
II.3.2. Operele lui Jules Verne a căror acțiune se petrece în România sau ai căror eroi sunt de origine română.....	40
II.3.3. Primele traduceri ale lui Jules Verne în română.....	41
II.3.3.1. Traducerile fragmentare.....	42
II.3.3.2. Traducerile în volum.....	46
II.3.4. Retraduceri/Adaptări/Reeditări.....	50
II.3.4.1. Retraduceri.....	50
II.3.4.2. Adaptări.....	51
II.3.4.3. Reeditări.....	52
II.3.5. Jules Verne în edituri.....	53
II.4. Paratextul.....	55
II.4.1. Coperta.....	55
II.4.2. Pagina de titlu/prefața/subtitlurile de capitole.....	56
II.4.3. Notele.....	57
II.5. Schițe de portrete ale traducătorilor români ai operei verniene.....	58
II.5.1. Ion Hobana.....	59
II.5.2. Vladimir Colin.....	60
II.5.3. Ion Pas.....	60
II.5.4. George Emil Botez-Rareș.....	61
II.6. Concluzii parțiale.....	62
CAPITOLUL III. Analiza comparativă a traducerilor, retraducerilor, adaptărilor și reeditărilor operei lui Jules Verne în română.....	65
III.1. Observații preliminare.....	65
III.2. <i>Un hivernage dans les glaces</i> – analiză comparativă a versiunilor românești.....	65
III.2.1. Traducerea titlului și a subtitlurilor de capitole : modalități și probleme.....	67

III.2.2. Incipitul : originalul și traducerea sa.....	70
III.2.3. Terminologia verniană.....	81
III.2.3.1. Termeni care desemnează componentele navei.....	82
III.2.3.2. Termeni care desemnează tipurile de nave și ocupațiile echipajului.....	84
III.2.3.3. Termeni care desemnează alimentația de călătorie.....	87
III.2.3.4. Termeni care desemnează îmbrăcămintea și uneltele.....	90
III.2.3.5. Termeni din domeniul ornitologiei.....	94
III.2.4. Excipitul – lectură comparativă.....	96
III.2.5. Concluzii parțiale.....	98
III.3. <i>Un capitaine de quinze ans</i> – analiză comparativă a versiunilor românești.....	99
III.3.1. Traducerea dimensiunii culturale în romanul <i>Un capitaine de quinze ans</i>	100
III.3.1.1. Elementele culturale africane.....	101
III.3.1.1.1. Elemente care desemnează ornamentația și coafurile.....	101
III.3.1.1.2. Elemente care fac referire la operațiunile de comerț.....	106
III.3.1.1.3. Elemente care desemnează ritualurile.....	108
III.3.1.1.4. Elemente care desemnează flora și fauna.....	113
III.3.1.1.5. Nume proprii : antroponime, ergonime, toponime.....	118
III.3.1.1.5.1. Antroponime.....	119
III.3.1.1.5.2. Ergonime.....	120
III.3.1.1.5.3. Toponime.....	121
III.3.1.2. Concluzii parțiale.....	121
III.3.2. Adaptarea ascunsă : cazul romanului <i>Un capitaine de quinze ans</i>	122
III.3.2.1. Traducerea elementelor științifice și culturale.....	122
III.3.2.1.1. Suprimarea și explicitarea.....	123
III.3.2.2. Traducerea elementelor descriptive.....	127
III.3.2.2.1. Adăugarea și omisiunea.....	127
III.3.2.3. Concluzii parțiale.....	131
III.3.3. <i>Un capitaine de quinze ans</i> în reeditările românești.....	132
III.3.3.1. Nivelul paratextual.....	132
III.3.3.1.1. Tipurile de note.....	134
III.3.3.1.1.1. Notele autorului.....	135
III.3.3.1.1.2. Notele traducătorilor.....	138
III.3.3.2. Nivelul lexical.....	141
III.3.3.3. Concluzii parțiale.....	144
Concluzie finală	146
Bibliografie	153
Anexe	166
Index terminologic	180

Cuvinte cheie:

Traducere, traductologie, retraducere, adaptare, reeditare, terminologie specifică, traducător, editor, editură, Jules Verne, literatură pentru copii, science-fiction, anticipație, traducere fragmentară, traducere în volum, traducere literară, istoria traducerilor, terminologizare, determinologizare, paratext, element cultural, element științific, dimensiune culturală, corpus de studiu, analiză comparativă, analiză traductologică, destinatar, strategii de traducere, note, *Un hivernage dans les glaces*, *Un capitaine de quinze ans*.

Motivarea alegerii temei de cercetare

Această lucrare aparține domeniilor traductologiei, istoriei și criticii traducerilor, oprindu-se cu precădere asupra operei lui Jules Verne, în special asupra terminologiei, a dimensiunii culturale și a elementelor paratextuale. Alegerea temei noastre de cercetare se justifică prin faptul că opera lui Jules Verne este una dintre cele mai citite și cele mai traduse din lume. În prezent, pe piața editorială românească există un număr mare de traduceri, retraduceri, adaptări și reeditări și o cerere destul de vastă în ceea ce privește opera verniană, chiar dacă nu atât de importantă ca acum câteva decenii. De la apariția primelor romane și nuvele, Jules Verne este cunoscut ca precursorul romanului de science-fiction sau de anticipație, de călătorie sau de aventură sau al romanului geografic, unde științificul, imaginarul și tehnicul vernian ocupă un loc esențial, elemente care caracterizează în același timp stilul autorului. Scriitor de o importanță majoră în întreaga lume, mai ales pentru copii, Jules Verne a reușit să transmită cunoștințele sale științifice și didactice care se dezvoltă într-o epocă marcată de descoperiri, de călătorii, de explorări. Diversitatea sa tematică a contribuit la apariția unui nou gen care se dezvoltă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Un alt argument important, care ne-a încurajat să propunem această cercetare, a fost faptul că, până în acest moment, conform cercetărilor noastre, nu există încă în România teze de doctorat care să trateze opera verniană sub aspect traductologic. Nici în anul 2005, Anul Internațional Jules Verne, nicio teză de cercetare nu a fost realizată în acest sens.

Studiul actual al cercetării în domeniul ales

S-a scris mult despre Jules Verne, mai ales în Franța, începând cu secolul XX, când opera lui Jules Verne a fost obiectul unei vaste campanii de reabilitare și revalorizare. Astfel, critica literară l-a redescoperit pe Jules Verne și a publicat numeroase studii critice, dar și manuscrise inedite, precum și versiunile originale ale operelor sale postume. În România, câteva nume de referință au acordat o atenție deosebită operei lui Jules Verne. Printre ei se numără Ion Hobana, Dinu Moroianu, Lucian Boia sau George Călinescu, care au avut în vedere opera verniană din punct de vedere literar, scriind numeroase studii critice de referință despre viața și opera lui Jules Verne. Alte nume, precum Georgiana Lungu-Badea, Doru George Burlacu, Petre Gheorghe Bârlea sau Alin-Mihai Gherman, l-au avut în vedere pe Jules Verne din perspectiva istoriei traducerilor, dar fără să meargă spre o analiză traductologică. Scriitorul Ion Hobana rămâne cel mai important promotor și exeget al operei julesverniene din România. A tradus zece romane și numeroase povestiri, a semnat patru din cele opt volume de exegeză românească și a susținut o serie de conferințe despre viața și opera acestui autor.

Prezentarea corpusului de analiză și scopul cercetării

În spațiul cultural românesc, Jules Verne a fost descoperit mai ales prin intermediul traducerii, iar datorită acestui lucru am propus o cercetare traductologică și istorică în vederea unei analize comparative a operei lui Jules Verne și a traducerilor sale românești, având ca titlu *L'œuvre de Jules Verne en roumain : adaptations, traductions et rééditions* [Opera lui Jules Verne în română: adaptări traduceri și reeditări]. Am considerat că trebuie să-i acordăm o atenție deosebită acestui scriitor, pentru că, după părerea noastră, este un autor notabil și indispensabil al literaturii pentru copii.

Cercetarea noastră este centrată pe opera lui Jules Verne în spațiul cultural românesc, în special pe problemele de traducere puse de nuvela *Un hivernage dans les glaces* [O iarnă printre

ghețari], publicată în 1855 și de romanul *Un capitaine de quinze ans* [Un căpitan de cincisprezece ani], publicat în 1878, două opere care nu au fost niciodată studiate sub aspect traductologic.

Plecând de la cinci versiuni românești ale nuvelei și trei retraduceri, două adaptări și trei reeditări ale romanului, am încercat să observăm în ce măsură se manifestă prezența terminologiei și a elementelor socioculturale și paratextuale într-o traducere a operei verniene și care sunt problemele pe care le generează acestea în trecerea din limba sursă în limba țintă. Am încercat să ilustrăm tendințele traductive, adaptative și editoriale care au în vedere mai mulți factori : contextul apariției traducerii, strategia traducătorului sau publicul cărui i se adresează traducerea.

Într-o primă etapă am început o analiză a traducerilor la nivel macro pentru a descoperi dacă textul a fost tradus integral, dacă conține prefețe, ilustrații, numele traducătorului, note etc. Apoi am analizat unitățile macro ale textului tradus cu scopul de a identifica sintagmele fixe și termenii științifici și tehnici, precum și elementele culturale în operele corpusului nostru pentru a le descoperi corespondenții în versiunile traduse. În a doua etapă am observat implicațiile alegerilor care asigură integrarea și înțelegerea termenilor în contextul literar al limbii ținte.

Structura tezei

Teza noastră este structurată în trei capitole:

- I. *Teorii ale traducerii/retraducerii, adaptării, reeditării, terminologiei.*
- II. *Istoria și receptarea traducerilor corpusului de studiu.*
- III. *Analiza comparativă a traducerilor, retraducerilor, adaptărilor și reeditărilor operei lui Jules Verne în română.*

Menționăm că cele trei capitole ale tezei cuprind o parte de sinteză personală a teoriilor traducerii vizând conceptele titulare, o parte care pune în valoare cercetarea noastră privind istoria traducerilor și receptarea operei verniene în spațiul cultural românesc și o parte analitică ce cuprinde analizele comparative ale celor două opere din corpusul nostru.

În primul capitol al prezentului studiu am prezentat câteva noțiuni și concepte teoretice din domeniul traductologiei, care au reprezentat punctul de plecare al tezei noastre, precum: *science-fiction/anticipatie, literatură pentru copii, traducere, retraducere, adaptare, reeditare și terminologie*. Am definit noțiunile de *science-fiction* și *anticipație* ca gen literar care pune accentul pe societate, inovație, imaginație, pe știință sau tehnologie. O altă definiție pe care o putem atribui acestui concept este legată de stilul de scriere care caracterizează opera unui autor. În cazul lui Jules Verne, unul din principalii fondatori ai acestui gen, am ajuns la concluzia că noțiunile de *science-fiction* și *anticipație* caracterizează lumea spațială și submarină, invențiile științifice și tehnice, spațiile geografice etc. Apoi am definit literatura pentru copii ca un domeniu specific ce se adresează în mod special tânărului cititor. Acest tip de literatură este văzut de specialiștii în domeniu, precum Ritta Oittinen, Virginie Douglas, Roberta Pederzoli, Isabelle Nières-Chevrel sau Muguraș Constantinescu, ca un mijloc de comunicare, un act literar și ludic care dezvăluie un statut instructiv și educativ. În ceea ce privește traducerea literaturii pentru copii, ea depinde, în mare parte, de relația asimetrică existentă între toți cei implicați în actul traductiv: autor, ilustrator, editor, traducător și cititor. Definind această noțiune, am constatat că atunci când traducem o operă adresată copiilor trebuie să ținem cont de publicul cărui i se adresează. Traducătorul trebuie să redea textul sursă în așa fel încât să răspundă cerințelor tânărului cititor.

Din observațiile noastre preliminare s-a dovedit că *traducerea* este un fenomen foarte complex care dobândește noi semnificații și noi valori. Există o multitudine de teorii ale specialiștilor în domeniu, precum Georges Mounin, Jean-René Ladmiral, Henri Meschonic, Antoine Berman, Umberto Eco, Georgiana Lungu-Badea, Irina Mavrodin etc, care plasează traducerea nu numai ca un act de comunicare, dar și ca: *operațiune, convergență lingvistică, negociere, contact de limbă, practico-teorie, experiență, poetică, cultură, reflecție sau disciplină propriu-zisă*.

Corelativ, am abordat noțiunea de *retraducere*. Chiar dacă termenul nu se regăsește în titlul tezei noastre, am considerat că este necesar să avem în vedere și acest concept, pentru că traducerea și retraducerea sunt strâns legate între ele. Menționăm că orice traducere necesită la un moment dat o retraducere care să vizeze actualizarea textului în limba țintă, deoarece lexicul și interesele publicului se schimbă de la o generație la alta. În acest sens, am prezentat retraducerea ca o traducere nouă a unei opere deja traduse, ca un *retour* și *détour* la și de la textul sursă, care are în vedere o actualizare fonetică și lexicală din cauza evoluției limbii și a învechirii traducerilor. Am sintetizat teoriile traductologice cele mai pertinente ale specialiștilor, precum Paul Bensimon, Yves Gambier, Antoine Berman, Michel Ballard sau Enrico Monti, subliniind totodată aspecte ca: condițiile în care s-a produs retraducerea, raportul cu primele traduceri și cu originalul și efectul textului țintă produs asupra cititorilor. Retraducerea este de asemenea impusă din motive comerciale având în vedere faptul că mai multe edituri comandă o nouă traducere a unei anumite capodopere, mai adaptată publicului contemporan. Este și cazul celor două opere din corpusul nostru de analiză, nuvela *Un hivernage dans les glaces* și romanul *Un capitaine de quinze ans*, ale căror retraduceri se regăsesc pe piața editorială românească într-un număr foarte mare, chiar și traduceri mai recente. Un exemplu de traducere recentă este versiunea a cincea din corpusul nostru *O iarnă printre ghețuri*, care a fost publicată în 2017 la editura Andreas, colecția Moby Dick și semnată de Iulia Feldrihan.

Apoi am abordat noțiunea de *adaptare* din dublă perspectivă: procedeu de traducere (adaptare punctuală) și strategie de traducere (adaptare globală). Ca procedeu de traducere, adaptarea este o alegere a traducătorului care nu are în vedere decât câteva părți ale textului de tradus, atunci când traducerea literală nu-l mai ajută pe traducător să restituie componenta lingvistică și culturală. Ea asigură transmiterea mesajului dincolo de diferențele existente între cele două limbi. În ceea ce privește adaptarea ca strategie de traducere, am luat-o în considerare ca o adaptare globală care dă prioritate sensului și nu formei, care afectează textul în întregime și limitează integralitatea mesajului. În cazul corpusului nostru, am identificat adaptarea ca procedeu și am dat exemple realizate prin echivalențe de traducere punctuale. Referitor la al doilea tip de adaptare, am avut-o în vedere ca o traducere foarte liberă care vizează interpretările diferite ale traducătorilor, în funcție de epocă. Am identificat, de asemenea, cazuri de adaptare ascunsă și suntem de acord cu ideea specialistului Lance Hewson care consideră că ștergerea masivă a referințelor culturale, a capitolelor și a pasajelor întregi, dar și prezența explicitării sau distrugerea caracteristicilor stilistice ale originalului nu trimit la o traducere fidelă, ci la o adaptare care nu se anunță pe pagina de titlu.

Pentru că de-a lungul timpului Jules Verne a fost foarte reeditat în România, menționând și faptul că numai pentru romanul corpusului nostru există aproximativ cincisprezece reeditări, am considerat că este important să avem în vedere și noțiunea de *reeditare*. Conform definițiilor sintetizate, reeditarea este o nouă ediție a unei traduceri deja publicate, care poate să apară cu modificări sau nu la nivel textual sau paratextual, adaptate noului public.

Ca o ultimă noțiune, am acordat o atenție deosebită *terminologiei* care caracterizează în mare parte opera verniană. Am definit conceptul raportându-ne la domeniul în care el se regăsește, fie că vorbim de un domeniu științific sau tehnic, filozofic sau religios etc.

Dacă aplicăm noțiunile teoretice operei lui Jules Verne, putem afirma că avem de-a face cu un autor care a îmbogățit literatura, dar mai ales domeniul traducerii. Datorită numeroaselor traduceri apărute în spațiul cultural românesc, Jules Verne a fost unul dintre autorii cei mai traduși în România, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până în zilele noastre. El a fost văzut ca un novator care a știut să amestece literatura cu aventura, știința, istoria sau tehnologia.

Al doilea capitol cuprinde o cercetare minuțioasă a istoriei traducerilor și a receptării operei lui Jules Verne în spațiul cultural românesc. Mai întâi, am considerat necesar să prezentăm câteva aspecte despre viața și opera lui Jules Verne pentru a putea cunoaște contextul literar în care a apărut traducerea și pentru a ilustra modul în care opera sa a fost receptată de cititorii români. Pentru a avea o viziune foarte clară asupra traducerii operei verniene, am constituit un inventar de traduceri în limba română. Pentru început, am precizat care sunt primele traduceri, apoi am prezentat câteva traduceri fragmentare și apoi versiunile publicate în volum. Publicarea primelor traduceri verniene a reprezentat doar o etapă în traducerea operei lui Jules Verne, pentru ca mai târziu numeroși traducători și/sau editori să deschidă calea spre o serie de publicații sub formă de retraduceri, adaptări sau reeditări. Totodată, am avut în vedere și paratextul și am remarcat că acesta joacă un rol cheie în traducerea și receptarea textului vernian. Am analizat diferențele în ceea ce privește coperta, pagina de titlu, notele și subtitlurile de capitole. Tot în acest capitol am realizat o schiță de portrete ale traducătorilor lui Jules Verne. De-a lungul cercetării, am constatat că există numeroși traducători care s-au interesat de opera lui Jules Verne. Astfel, i-am ales pe cei care au tradus mai multe opere, dar și care s-au inspirat din genul său pentru a moderniza literatura epocii: Ion Hobana, Vladimir Colin, Ion Pas și George Emil Botez-Rareș. Pe lângă faptul că sunt traducători, ei sunt și scriitori pentru care Jules Verne a fost o sursă de inspirație, dar și un model. Astfel, ei au scris la rândul lor opere de anticipație științifică și de science-fiction, dar și de critică literară (Ion Hobana, Vladimir Colin) sau literatură pentru copii (Ion Pas, George Emil Botez-Rareș).

Capitolul al treilea al tezei noastre are în vedere o analiză traductologică comparativă între original și versiunile românești ale celor două opere: *Un hivernage dans les glaces* și *Un capitaine de quinze ans*. Analiza versiunilor propuse ne-a permis să identificăm și să analizăm strategiile și tehnicile la care au recurs traducătorii pentru a pune în evidență particularitățile textului sursă și a textului țintă și modul în care au fost transpuse dintr-o limbă în alta. Fiecare versiune pune în evidență particularități și tendințe diferite, după epoca apariției și fiecare își are meritul său în domeniul traductologic. Traducătorii au făcut apel la strategii punctuale sau globale, după cerințele contextului dat. Astfel, în versiunile alese, am identificat adăugiri, omisiuni, ștergeri de cuvinte și fraze, paragrafe și capitole, dar și echivalențe sinonimice.

Lectura comparativă a versiunilor nuvelei *Un hivernage dans les glaces* a scos în evidență faptul că prima traducere realizată în 1879 și publicată într-un periodic a determinat o traducere în volum și mai multe retraduceri, semnate de diferiți traducători în epoci diferite. Una din particularitățile scriiturii verniene în nuvela corpusului nostru este vocabularul tehnic pe care l-am identificat în anumite pasaje unde stilul autorului este vizibil prin folosirea termenilor maritimi. Numeroase fragmente aparținând limbajului tehnic apar în text desemnând componentele navei, tipurile de navă și ocupațiile echipajului, alimentația de călătorie, hainele și uneltele, dar și termeni din ornitologie. Acest tip de lexic este dificil de tradus și necesită o documentare riguroasă în domeniu pentru a reda termenii cu exactitate în limba țintă. În acest sens, mai multe soluții se regăsesc în traducerea nuvelei care conține, de asemenea, reactualizări impuse de modificările datorate evoluției limbii.

Compararea celor cinci versiuni românești ale nuvelei cu originalul ne-a permis să tragem câteva concluzii care vizează strategiile traductive la care au recurs traducătorii români. Există o distanță temporală considerabilă între versiunile alese. Am constatat că fiecare traducere

reprezintă un progres în raport cu precedenta în care evoluția limbii este vizibilă din plin. Epoca apariției traducerii dezvăluie atitudini și tendințe traductive diferite. Astfel, în versiunea din 1879 și în cea din 1942, am remarcat o tendință arhaizantă în care traducătorii utilizează cuvinte vechi, neologisme, regionalisme, echivalenți mai mult sau mai puțin tehnici pentru a traduce terminologia maritimă. De asemenea, schimbarea de ordin sintactic caracterizează practica traductivă a epocii, dar nu dăunează efectului global al textului. În plus, am constatat și o tendință literalistă în care traducătorii încearcă să respecte și să rămână fideli textului sursă, chiar dacă, câteodată, statutul limbii nu le-a permis să găsească cele mai bune soluții pentru restituirea sensului termenilor și pentru finețea frazei. În versiunile mai recente, cele aparținând Sandei Radian, Danielei-Andreea Andronic și Iuliei Fledrihan, am constatat că, pe de o parte, traducătoarele aleg cuvinte mai expresive, expresii idiomatice care înfrumusețează textul și atenuează specificitatea stilului vernian, naturalizând limbajul și, pe de altă parte, recurg la împrumut și la report când au de-a face cu termeni care nu au corespondent în cultura țintă, mai ales pentru termenii tehnici. Aceste strategii respectă originalitatea textului sursă, păstrează stilul autorului și ușurează înțelegerea pentru cititorul din cultura țintă.

Menționăm că este dificil să facem observații definitorii pentru fiecare traducere, pentru că am identificat în fiecare versiune strategii variate care se modifică de-a lungul timpului. Ca o constatare generală, putem afirma că primele versiuni privilegiază limba țintă, în timp ce versiunile mai recente păstrează originalitatea și tehnicitatea terminologiei verniene. Prin strategiile alese traducătorii au încercat să țină cont și să respecte, în mare măsură, așteptările publicului și să producă asupra acestuia același efect ca textul sursă.

Alte constatări privind traducerea operei lui Jules Verne în română provin din analiza pe care am propus-o pentru romanul *Un capitaine de quinze ans*, care vizează dimensiunea culturală a spațiului natural și cultural african, explorat de autor în romanul său. Considerăm că păstrarea elementelor culturale în traducere constituie o problemă importantă în traducerea unui text literar, mai ales într-un text vernian. Pentru a ilustra această problemă, am făcut o comparație între originalul romanului și trei versiuni românești, printre acestea numărându-se prima traducere în volum care aparține lui E. C. Decusară și două retraduceri semnate de Simona Schileru și Anghel Ghițulescu, respectiv de Michaela Bușoiu.

În acest mod, am avut în vedere traducerea elementelor culturale africane, mai precis elementele care desemnează ornamentația și coafurile, operațiunile de comerț, ritualurile, fauna și flora, dar și numele proprii. Dificultățile pe care le pune traducerea elementelor culturale africane se regăsesc, mai ales, la nivelul terminologiei care condiționează alegerea soluțiilor în limba română, soluții care ar trebui să producă același efect asupra cititorului român ca și cel produs asupra cititorului străin.

În general, traducerea lui E. C. Decusară vizează o versiune apropiată de formă și sens și caută să păstreze organizarea textuală și semantica originalului, în timp ce versiunea Simonei Schileru și a lui Anghel Ghițulescu, dar și cea a Michaeliei Bușoiu sunt încărcate de o expresivitate inexistentă în textul sursă, care alterează stilul autorului. În toate cele trei versiuni, traducătorii au optat pentru strategii precum reportul și împrumutul cu adaptare grafică și asimilare fonetică pentru termenii care au fost imposibil de tradus în limba română din cauza inexistenței echivalențelor în limba țintă. Aceleași soluții au fost alese și pentru traducerea numelor proprii. Totodată, traducătorii au recurs și la naturalizarea termenilor, explicitarea sau suprimarea și omisiunea sintagmelor sau a cuvintelor specifice limbajului vernian. Segmentarea frazelor, restructurarea sintacticii și schimbarea punctuației sunt alte soluții pe care traducătorii le-au adoptat pentru restituirea integrală sau parțială a conotațiilor culturale, soluții mai vizibile în versiunea Simonei Schileru și a lui Anghel Ghițulescu. În ciuda acestor numeroase strategii de traducere adoptate în traducerea romanului, traducătorii au oferit publicului român versiuni

acceptabile și au reușit să păstreze specificitatea culturii africane în textul țintă, permițându-i cititorului să aibă acces la alt spațiu cultural.

În afară de traduceri și de retraduceri, analiza comparativă a avut în vedere și adaptarea romanului din corpusul nostru de studiu. În urma cercetării, am găsit două versiuni prezentate ca traduceri, dar care de fapt sunt adaptări ascunse. Este vorba despre versiunea tradusă de Daniel Aramă, în jurul anului 1934 la editura „Națională Ciornei” S.A – București și despre versiunea lui Dan Starcu, tradusă în 2013 la editura Tedit FZH, București.

În acest caz, ne-am propus să analizăm traducerea elementelor științifice și culturale, dar și a elementelor descriptive. Concluziile la care am ajuns pun în evidență strategii de traducere diferite. În ceea ce privește elementele științifice și culturale, am remarcat că în ambele versiuni există o ștergere masivă a capitolelor, a paragrafelor întregi și a elementelor care vizează științele naturale și navigația; niciun capitol existent nu este tradus în întregime. Astfel, traducătorii nu au păstrat stilul autorului și au șters elementele care desemnează dimensiunea enciclopedică specifică operei verniene. Pentru elementele păstrate în traducere, traducătorii au recurs fie la naturalizarea și adaptarea expresiilor și a cuvintelor, fie la explicitare și la împrumut prin adaptare grafică și asimilare fonetică. Am constatat faptul că, chiar dacă prima versiune este mai veche, ea este mai complexă decât a doua.

În ceea ce privește elementele descriptive prezente în cele două versiuni, menționăm că, pe de-o parte, traducătorii omit anumite structuri și, pe cealaltă parte, ei adaugă elemente suplimentare care vizează amplificarea și extinderea frazelor. Am constatat că niciuna dintre cele două versiuni nu se apropie de textul original decât parțial și că ele scot în evidență caracteristicile adaptării ascunse, anunțate de specialistul Lance Hewson.

Confruntarea traducerilor existente în corpusul nostru ne-a încurajat să mergem mai departe cu analiza comparativă și să valorificăm fenomenul de reeditare a romanului *Un capitaine de quinze ans*, pe care îl considerăm un punct forte pentru originalitatea abordării noastre traductologice. În acest caz, ne-am propus să facem o analiză care să vizeze nivelul paratextual și nivelul lexical a trei versiuni românești. Traducerea cea mai reeditată este cea a Simonei Schileru și a lui Anghel Ghițulescu, care datează din 1949. Pentru analiza comparativă, am ales versiunile din 1960, 1970 și 1980. La nivel paratextual, am identificat caracteristici compoziționale diferite de la o ediție la alta. Copertile, ilustrațiile și adesea notele nu sunt fidele originalului. Niciuna din cele trei reeditări nu are prefață sau postfață. Am găsit diferențe și în ceea ce privește editura și colecția. De exemplu, prima versiune este publicată la Editura Tineretului, colecția Cutezătorii, iar a doua este publicată la o altă editură și altă colecție. Notăm în acest caz editura Ion Creangă și colecția Biblioteca pentru toți copiii. O altă diferență vizează aspectul grafic al titlurilor de capitole care sunt scrise fie cu majuscule, fie cu minuscule, notele, dar și ilustrațiile care nu apar în toate versiunile. În ceea ce privește notele, am identificat trei tipuri: note care aparțin autorului, traducătorului și editorului; notele traducătorului sunt cele mai frecvente. În general, traducătorii respectă notele autorului, dar sunt și cazuri când traducătorul își atribuie nota autorului sau când aceasta este omisă. Am avut în vedere și coperta posterioară care are un rol foarte important în publicarea reeditărilor. Pentru ediția din 1960, nu există nicio informație pe această copertă. În schimb, pentru edițiile din 1970 și 1980, informațiile prezente vizează viața și opera lui Jules Verne, numele editurii, numele autorului, prețul, copertile și titlurile romanelor verniene, publicate la aceeași editură și în aceeași colecție.

Alte constatări vizează nivelul lexical. În acest caz, am identificat strategii traductive neuniforme în toate cele trei versiuni. Pentru elementele științifice și culturale, traducătorii au recurs la echivalența sinonimică în traducerea românească și la schimbarea grafiei pentru termenii din original, împrumutați în limba română. Toate cele trei ediții pun în evidență faptul că traducătorii și/sau editorii intervin adesea în text cu modificări în interiorul acestuia. În acest caz, am remarcat în text adăugări și omisiuni de cuvinte și expresii. Fie că vorbim despre

modificări paratextuale sau de modificări la nivelul textului, traducătorii și-au centrat atenția asupra tânărului cititor și asupra efectului pe care textul îl produce asupra acestuia.

Originalitatea cercetării

Considerăm că originalitatea tezei noastre este reprezentată de analiza traductologică propusă care are în vedere terminologia specifică operei lui Jules Verne și dimensiunea culturală, elemente foarte explorate de autor în romanele sale. Prezența traducerilor fragmentare în corpusul de analiză, dar și analiza fenomenului de reeditare reprezintă un alt punct forte care pune în evidență originalitatea cercetării noastre.

Suntem de părere că lucrarea pe care o propunem ar putea deschide noi orizonturi în domeniul traductologic, mai ales asupra operei lui Jules Verne, ale cărei tematici nu au fost încă exploatare în România. Sperăm că abordarea noastră va conduce spre dezvoltarea cercetării în domeniul traductologic, care să aibă în vedere opera lui Jules Verne și că va fi un punct de plecare pentru alți cercetători care doresc să călătorească cinci săptămâni în balon sau în centrul pământului, să trăiască aventurile căpitanului Hatteras sau să facă un tur al lumii în optzeci de zile.

Bibliografie

CORPUS DE ANALIZĂ :

Opere originale :

- VERNE, Jules, *Un hivernage dans les glaces*, Hachette Livre/Deux Coqs d'Or, Paris, 1995.
VERNE, Jules, *Un capitaine de quinze ans*, Collection Hetzel, 18, Rue Jacob – Paris (VIe), [1878], 1897 disponible en ligne sur Gallica.bnf.
URL : <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6541873g.texteImage>

Traduceri/Retraduceri/Adaptări/Reeditări :

- VERNE, Jules, *O iernare în gheață*, traducteur anonyme in Foița « Telegraful român », no. 132-150, XXVII, Noemvre-Decemvre, 1879.
VERNE, Jules, *Printre ghețurile eterne*, traducteur anonyme in *Printre ghețurile eterne*, Editura Cultura Românească S.A.R Institut de Editură și Arte Grafice, București I, Pitagora, 18, 1942, pp. 5-109.
VERNE, Jules, *O iarnă printre ghețari*, traduction par Sanda Radian in *O fantezie a doctorului Ox. Nuvele și povestiri*, Editura Ion Creangă, București, 1975, pp. 73-124.
JULES, Verne, *O iarnă printre ghețari*, traduction par Daniela-Andreea Andronic in *Doctorul Ox*, Editura Adevărul Holding, București, 2010, pp. 105-177.
JULES, Verne, *O iarnă printre ghețuri*, traduction par Iulia Feldrihan, Editura Andreas, București, 2017.
VERNE, Jules, *Un căpitan de cincisprezece ani*, traduction par E. C. Decusară, Editura „Cugetarea” București, Str. Mătășari 23 (s.a), environ 1920-1922.
VERNE, Jules, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par A. Ghițulescu et S. Schileru, Editura Tineretului, București, [1949] 1954.
JULES, Verne, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Michaela Bușoiu, Editura Cartex 2000, București, [2008] 2014.
JULES Verne, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Daniel Aramă environ 1934, Editura „Națională-Ciornei” S.A – București.
JULES, Verne, *Un căpitan de cincisprezece ani*, traduction par Dan Starcu, Tedit FZH, București, 2013.
JULES, Verne, *Un căpitan de 15 ani*, traduction par Simona Schileru et Anghel Ghițulescu, Editura Tineretului, Colecția Cutezătorii, București, 1960.
JULES, Verne, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Simona Schileru et Anghel Ghițulescu (Vol. I et II), Editura Ion Creangă, Ediția a III-a, Colecția Biblioteca pentru toți copiii, București, 1970.
JULES, Verne, *Căpitan la cincisprezece ani*, traductions par Simona Schileru et Anghel Ghițulescu, Editura Ion Creangă, București, 1980.

CORPUS DE STUDIU :

- PROUST, Marcel, *Les Plaisirs et les Jours*, édité par les Bourlapapey, bibliothèque numérique romande, 1896.
URL : https://ebooks-bnr.com/ebooks/pdf4/proust_les_plaisirs_et_les_jours.pdf

- VERNE, Jules, *Un căpitan de cincisprezece ani*, traduction par E. C. Decusară, Editura „Cugetarea” P.C Georgescu-Delafraș, București, IV, – Str.Popa Nan, 21.
- VERNE, Jules, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Daniel Aramă, Editura Regis, București, 1998.
- VERNE, Jules, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Traian Fiñescu Editura Corint, București, 2002.
- VERNE, Jules, *Căpitan la cincisprezece ani*, traduction par Michaela Bușoiu, Editura Cartex, 2008.
- VERNE, Jules, *Căpitan la 15 ani*, traduction par Traian Fiñescu, Editura Corint Educațional, București, 2015.
- VERNE, Jules, *Răzbunarea marinarului*, traduction par George B. Rareș, Editura I. Negreanu, colecția Călătorii extraordinare, București.
- VERNE, Jules, *O iarnă printre ghețari*, traduction par Octavian Nistor, Editura Tineretului, București, 1949.
- VERNE, Jules, *Mathias Sandorf*, traduction par Sarina Cassvan, Editura Cugetarea, București, 1923.
- VERNE, Jules, *Mathias Sandorf*, traduction par Ovidiu Drîmba Editura Tineretului, București, 1959.
- VERNE, Jules, *Mathias Sandorf*, traduction par Ovidiu Drîmba, Editura Tineretului, București, 1961.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați. Roman din viața poporului românesc din Ardeal*, traduction par Victor Onișor, Tipografia, societatea pe acțiuni, Sibiu, 1897.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați*, traduction par Ion Pas, Editura Cugetarea, București, 1927.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați*, traduction par Vladimir Colin Editura Tineretului, București, 1967.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați. Întâmplări neobișnuite*, traduction par Vladimir Colin, Anghel Ghițulescu, Editura Ion Creangă, Colecția Jules Verne, București, 1991.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați*, traduction par Traian Fiñescu, Editura Corint, București, 2004.
- VERNE, Jules, *Castelul din Carpați*, traduction par Dorina Oprea, Editura Adevărul Holding, colecția Jules Verne, București, 2010.
- VERNE, Jules, *Claudius Bombarnac. Kériban Încăpățînatul*, traduction par Sanda Radian, Editura Ion Creangă, Colecția Jules Verne, București, 1989.
- VERNE, Jules, *O aventură în jurul Mării Negre*, Editura Națională-Ciornei, București, 1937.
- VERNE, Jules, *O dramă în Livonia*, traduction par Nicolae Constantinescu, Editura Paralela 45, București, 2009.
- VERNE Jules, *Pilotul de pe Dunăre*, traduction par Maria Brăescu, Editura Ion Creangă, București, 1985.
- VERNE, Jules, *Minunile și grozăviile Indiei*, traduction par Sofia Nădejde, Editura Biroului Universal, București, 1908.
- VERNE, Jules, *Elefantul de oțel*, traduction par Ana-Maria G. Bottez, Editura Socec & Co, colecția Călătorii extraordinare, București, 1923.
- VERNE, Jules, *Ocolul pământului în 80 de zile*, traduction par Haralamb G. Lecca, Editura Leon Alcalay, colecția Biblioteca pentru toți, București, 1911.
- VERNE, Jules, *Ocolul Pământului în optzeci de zile*, traduction par Radu Tudoran, Editura Tineretului, colecția Cutezătorii, București, 1956.
- VERNE, Jules, *Ocolul Pământului în optzeci de zile*, traduction par Radu Tudoran, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1982.

- VERNE, JULES, *Ocolul Pământului în 80 de zile*, traduction par Ecaterina Crețulescu, Editura Corint, București, 2004.
- VERNE, Jules, *Ocolul pământului în 80 de zile*, traduction par Haralamb G. Lecca, Editura Gramar, București, 2008.
- VERNE. Jules, *Ocolul pământului în 80 de zile*, traduction par Consuelo Delgado, Editura Girasol, București, 2016.
- VERNE. Jules, *Ocolul pământului în 80 de zile*, traduction par Maxime Rovere, Editura Corint, București, 2017.
- VERNE, Jules, *Cinci săptămâni în balon. Călătorie de descoperiri în Africa de trei englezi*, traduction par Constantin Pestreanu, Editura Leon Alcalay, colecția Biblioteca pentru toți, București, 1913.
- VERNE, Jules, *Cinci săptămâni în balon*, traduction par Radu Tudoran, Editura Tineretului, București, 1951.
- VERNE, Jules, *Cinci săptămâni în balon*, traduction Liliana Violeta Ștefan, Editura Adevărul Holding, colecția Jules Verne, București, 2010.
- VERNE, Jules, *Insula Misterioasă*, traduction par Samitca Madelaine, Editura Tineretului, București, 1953.
- VERNE, Jules, *Insula Misterioasă*, traduction par Mircea Valetado, Editura Octopodium, București, 1993.
- VERNE, Jules, *Insula Misterioasă*, traduction par Ion Mihăileanu, Editura Vizual, București, 1999.
- VERNE, Jules, *Insula Misterioasă*, traduction par Manuela Coravu, Editura Corint, București, 2003.
- VERNE, Jules, *Insula Misterioasă*, traduction par J. Marcireau Coravu, Editura Andreas, București, 2016.
- VERNE, Jules, *O călătorie spre centrul pământului*, traduction par E. C. Decusară, Editura Cugetarea, București, 1921.
- VERNE, Jules, *Arhipelagul în flăcări*, traduction par George B. Rareș, Editura Socec, București, 1922.
- VERNE, Jules, *Aventurile celor trei ruși și trei englezi în Africa Australă*, traduction par E. C. Decusară, Editura Cugetarea, colecția Călătorii extraordinare, București, 1922.
- VERNE, Jules, *Copiii căpitanului Grant. Călătorie în jurul lumii*, Editura Cugetarea, București, 1922.
- VERNE, Jules, *Copiii căpitanului Grant*, Editura Ion Ceangă, colecția Jules Verne, București, 1981.
- VERNE, Jules, *Copiii căpitanului Grant*, traduction par M. Petroveanu et C. Toescu, Editura Ion Ceangă, colecția Jules Verne, București, 1984.
- VERNE, Jules, *Deșertul de gheață. Aventurile căpitanului*, traduction par E. C. Decusară, Editura Cugetarea, București, 1922.
- VERNE, Jules, *Douăzeci de mii de leghe sub mări*, traduction par Madelaine M., Editura Cugetarea, București, 1922.
- VERNE, Jules, *20.000 de leghe sub mări*, traduction par Lucia-Donea Sadoveanu, Editura de Stat, București, 1949.
- VERNE, Jules, *20.000 de leghe sub mări*, traduction par Lucia-Donea Sadoveanu et Gellu Naum, Editura Tineretului, București, 1955.
- VERNE, Jules, *20.000 de leghe sub mări*, traduction par Lucia-Donea Sadoveanu et Gellu Naum, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1977.
- VERNE, Jules, *20.000 de leghe sub mări*, traduction par Manuela Coravu, Editura Corint, București, 2007.

- VERNE, Jules, *20.000 de leghe sub mări*, traduction par Consuelo Delgado, Editura Girasol, București, 2015.
- VERNE, Jules, *Interesantele aventuri ale unui chinez*, traduction par Ion Pas, Editura Cugetarea, București, 1922.
- VERNE, Jules, *Lupta pentru milioane*, traduction par G. B. Rareș, Editura Socec, colecția Călătorii extraordinare, București, 1923.
- VERNE, Jules, *Raza Verde*, traduction par George B. Rareș, Editura Socec, colecția Călătorii extraordinare, București, 1923.
- VERNE, Jules, *Steaua Sudului*, traduction par Ion Pas, Editura Cugetarea, București, 1923.
- VERNE, Jules, *Steaua Sudului. Țara Diamantelor*, traduction par Ion Hobana, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1984.
- VERNE, Jules, *Drumul gloriei*, traduction par Const. A. I. Ghica, Editura I. Negreanu, colecția Călătorii extraordinare, București, 1925.
- VERNE, Jules, *Robur Cuceritorul*, traduction par M. H. Perera, Editura Cugetarea, București, 1925.
- VERNE, Jules, *Robur Cuceritorul*, traduction par Ovid Constantinescu, Editura Tineretului, București, 1964.
- VERNE, Jules, *Salvarea miraculoasă*, traduction par George B. Rareș, Editura I. Negreanu, colecția Călătorii extraordinare, București, 1925.
- VERNE, Jules, *În fața steagului*, traduction par George B. Rareș, Editura Cultura Românească, colecția Călătorii extraordinare, București, 1933.
- VERNE, Jules, *800 de leghe de-a lungul Amazoniei*, traduction par Ion Pas, Editura Cugetarea, București, 1935.
- VERNE, Jules, *800 de leghe pe Amazon*, traduction par Paula Găzdaru, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1981.
- VERNE, Jules, *Doi ani de vacanță*, traduction par Eliza Caplescu, Editura Națională-Ciornei, București, 1936.
- VERNE, Jules, *Doi ani de vacanță*, traduction par Laura M. Dragomirescu, Editura Tineretului, colecția Cutezătorii, București, 1936.
- VERNE, Jules, *Indiile negre*, traduction par G. M. Amza, Editura Librăria Principele Carol, București, 1938.
- VERNE, Jules, *Bolidul de aur*, traduction par Jean Popescu-Hârșova, Editura Cugetarea, București, 1943.
- VERNE, Jules, *Un far la capătul lumii*, Editura Secolul XX, București, 1947.
- VERNE, Jules, *Întâmplări neobișnuite*, traduction par Anghel Ghițulescu, Editura Tineretului, București, 1955.
- VERNE, Jules, *Sfinxul ghețarilor*, traduction par Claudia Fischer et Vasile Chiriță, Editura Tineretului, colecția Cutezătorii, București, 1958.
- VERNE, Jules, *Insula cu elice*, traduction par Ion Hobana, Editura Tineretului, București, 1962.
- VERNE, Jules, *Insula cu elice*, traduction par Ion Hobana, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1986.
- VERNE, Jules, *Robur Cuceritorul*, traduction par Ovid Constantinescu, Editura Tineretului, București, 1964.
- VERNE, Jules, *Șarpele de mare*, traduction par Ion Hobana, Editura Tineretului, București, 1969.
- VERNE, Jules, *Testamentul unui excentric*, traduction par Teodora Cristea, Editura Ion Creangă, colecția Biblioteca pentru toți copiii, București, 1974.
- VERNE, Jules, *Vulcanul de aur*, traduction par Paula Găzdaru, Editura Ion Creangă, București, 1976.

- VERNE, Jules, *Vulcanul de aur*, traduction par Paula Găzdaru, Editura Ion Creangă, București, 1988.
- VERNE, Jules, *Burse de călătorie*, traduction par Teodora Cristea, Editura Ion Creangă, București, 1978.
- VERNE, Jules, *Prichindel*, traduction par Valeriu Mihăilă, Editura Ion Creangă, colecția Biblioteca Jules Verne, București, 1986.
- VERNE, Jules, *Cezar Cascabel*, traduction par Doinița Oprea, Editura Ion Creangă, colecția Biblioteca Jules Verne, București, 1988.
- VERNE, Jules, *Claudius Bombarnac. Kéraban Încăpățânatul*, traduction par Sanda Radian, Editura Ion Creangă, colecția Biblioteca Jules Verne, București, 1989.
- VERNE, Jules, *O călătorie spre centrul Pământului*, traduction par Alain Hobe, Editura Adevărul Holding, București, 2016.
- VERNE, Jules, *O călătorie spre centrul Pământului*, traduction par Dan Faur, Editura Ion Creangă, București, 1977.
- VERNE, Jules, *Un bilet de loterie. Farul de la capătul lumii*, traduction par Teodora Cristea, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1975.
- VERNE, Jules, *De la Pământ la Lună*, traduction par Aurora Gheorghiu, Editura Ion Creangă, București, 1981.
- VERNE, Jules, *Căpitanul Hatteras*, traduction par Iosif Katz, Editura Ion Creangă, București, 1990.
- VERNE, Jules, *Uimitoarea aventură a misiunii Barsac*, traduction par Lucia-Donea Sadoveanu et Gellu Naum Editura, Editura Ion Creangă, colecția Jules Verne, București, 1990.

STUDII CRITICE DESPRE JULES VERNE

Volume :

- BÂRLEA, Petre Gheorghe, *Traduceri și traducători. Pagini din istoria culturii române*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2016.
- BOIA, Lucian, *Paradoxurile unui mit*, Editura Humanitas, 2005.
- CHESNEAUX, Jean, *Jules Verne, une lecture politique*, François Maspero 1, place Paul-Painlevé, Ve, Paris, 1982.
- HOBANA, Ion, *Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne*, Editura Univers, 1979.
- HOBANA, Ion, *Jules Verne în România ?*, Editura Fundației Culturale Române, 1992.
- HOBANA, Ion, *Jules Verne. Chipuri, obiceiuri și peisaje românești*, București, PRO, 2004.
- MOROIANU, Dinu, *Jules Verne și călătoriile sale extraordinare*, Editura Tineretului, București, 1962.
- BRADBURY, Ray, « Introduction » in Butcher William (ed.) *Verne's Journey to the Centre of the Self. Space and Time in The Voyages Extraordinaires*, Palgrave Macmillan, New York, 1990.
- SĂVEANU, Simion, *Pe urmele lui Jules Verne*, Editura Albatros, București, 1980.
- SMYTH, J. Edmund, *Jules Verne : Narratives of Modernity*, Liverpool University Press, 2000.

Articole :

- AVERTISSEMENT de l'éditeur, signé par J. Hetzel dans la préface du roman *Voyages et Aventures du capitaine Hatteras*, Paris, Hetzel, 1867.
- DUPUY, Lionel, « Voyages extraordinaires de Jules Verne ou le roman géographique au XIXe siècle », in *Annales de géographie* 2013/2 (n°690), pp.131-150.

- FINȚESCU, Traian, « En traduisant de Jules Verne. Pseudo-Journal », in *Revista Biblioteca Națională a României*, Année XI, No. (21), 1/2005, p. 43.
- GHERMAN, Alin-Mihai, « Pe marginea primelor traduceri din Jules Verne în limba română », in *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, 9, 2007, Tom 2.
- LÉON, Cellier, « Vierre (Simone). Jules Verne et le roman initiatique », in *Revue belge de philologie et d'histoire*, tome 56, fasc. 3, 1978. Langues et littératures modernes- Moderne taal-en letterkunde, pp.745-749.
- NOTE de l'éditeur, « Romanul lui Jules Verne » [Le roman de Jules Verne] in *Un căpitan la 15 ani*, Editura Tineretului, 1954.
- SCHEINHARDT, Philippe, « Jules Verne : un processus d'écriture sous contraintes », in *Genesis*, 33 | 2011, mis en ligne le 23 octobre 2013.
- VACLAVIK, Kiera, *Jules Verne écrivain...de jeunesse : the Case of Voyage au centre de la terre*, disponible en ligne sur : https://www.academia.edu/2459521/Jules_Verne_%C3%A9crivain...de_jeunesse_The_Case_of_Voyage_au_centre_de_la_terre
- VERNE, Jules, *Un căpitan la 15 ani*, in *Note des Éditeurs* « Romanul lui Jules Verne » Editura Tineretului, 1954.
- VERNE, Jules, *Hector Servadac, voyages et aventures à travers le monde solaire*, in *Note des Éditeurs*, Collection Hetzel, 1877.

Interviuri :

- Entretien entre Traian Badulescu et Ion Hobana, « Așa cum imaginația nu poate să moară, nici fructele imaginației nu vor muri niciodată! », 7 novembre 2011.
URL : <http://www.traianbadulescu.ro/2011/11/07/ion-hobana-%E2%80%9Ccasa-cum-imaginatia-nu-poate-sa-moara-nici-fructele-imaginatiei-nu-vor-muri-niciodata%E2%80%9D/> (consulté le 8 octobre 2018)
- Entretien entre Rémi Deléage et Michel Meurger, « Scientifiction : Quand Jules Verne écrit la légende de la science » CSI, mars 2005.
URL : <http://blog.leseditionsdunona.com/scientifiction-quand-jules-verne-ecrit-la-legende-de-la-science/> (consulté le 20 mai 2019)
- Entretien entre Lucia Dărămuș et Ion Hobana, « Ceea ce mi se pare cu adevărat important este că Jules Verne continuă să fie citit nu numai la noi, ci în întreaga lume », in *Mișcarea literară*, Anul IV, 1-2 (13-14), 2005, Bistrița, pp. 59-62.

STUDII DESPRE SCIENCE-FICTION ȘI ANTICIPAȚIE

- BOZZETTO, Roger, *Genul science-fiction*, Institutul European, Iași, 2010
- BOZZETTO, Roger, « Écrits sur la Science-Fiction » in *Quarante-Deux : les Archives stellaires*, 2018.
- HOBANA, Ion, *Viitorul? Atenție!*, Editura Tineretului, București, 1968.
- HOBANA, Ion, *Vârsta de aur a anticipației românești*, Editura Tineretului, București, 1969.
- HOBANA, Ion, *Science fiction. Autori, cărți, idei*, volumul I, Editura Eminescu, București, 1983.
- HOBANA, Ion, *Literatura de anticipație. Autori, cărți, idei*, volumul II, Editura Eminescu, București, 1986.
- MANOLESCU, Florin, *Literatura S.F.*, Editura Univers, București, 1980.
- SADOUL, Jacques, *Istoria SF-ului modern*, Editura Vremea, București, 1997.

STUDII TRADUCTOLOGICE

Literatură pentru copii :

- CABARET, Florence, DOUGLAS, Virginie, *La Retraduction en littérature de jeunesse. Retranslating Children's Literature*, P.I.E. Peter Lang, Bruxelles, 2014.
- CĂLINESCU, George, « Jules Verne și literatura pentru copii » in *Cronicile optimistului*, Editura pentru literatură, 1964.
- COILLIE, Jan Van, VERSCHUEREN, Walter P., *Children's Literature in Translation. Challenges and Strategies*, Routledge Taylor&Francis Group, 2006.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, *Lire et traduire la littérature de jeunesse. Des contes de Perrault aux textes ludiques contemporains*, P.I.E Peter Lang, Bruxelles, 2003.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, FOUCAULT, Jean, *Du local à l'universel. Espaces imaginaires et identités dans la littérature d'enfance et de jeunesse*, Editura Universității Suceava, 2007.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, « Traduire pour les enfants des contes moose et inuits » in *Atelier de traduction*, n° 8, 2007, pp. 23-33.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, *Lire et Traduire la littérature de jeunesse*, Editura Universității, Suceava, 2008.
- DOUGLAS, Virginie, « Comment définir la littérature pour la jeunesse, ou le paradoxe insoluble » in *Devenir adulte ou rester enfant ? Relire les productions pour la jeunesse*, sous la direction d'Isabelle Cani, Nelly Gagne et Catherine d'Humières, Actes du colloque International de Clermond-Ferrand 18, 19, 20 mai 2006, Presses Universitaires Blaise Pascal, pp. 105-117.
- LE MEN, Ségolène, « Hetzel ou la science récréative » in *Romantisme*, Volume 19, Numéro 65, pp. 69-80, 1989.
- NIÈRES-CHEVREL, Isabelle, *Introduction à la littérature de jeunesse*, Collection Passeurs d'histoires, Didier Jeunesse, Paris, 2009.
- NIÈRES-CHEVREL, Isabelle, « Faire une place à la littérature de jeunesse » in *Revue d'histoire littéraire de la France*, 2002, no. 1, Vol. 102, pp. 97-114.
- PEDERZOLI, Roberta, « Traduction pour la jeunesse et classes d'âges : des raisons éditoriales aux principes traductologiques. Étude de cas », in *Devenir adulte et rester enfant ? Relire les productions pour la jeunesse*, Actes du Colloque International de Clermon-Ferrand 18, 19, 20 mai 2006, Presses Universitaires Blaise Pascal Clermont-Ferrand, 2008. pp. 407-419.
- PEDERZOLI, Roberta, *La traduction de la littérature d'enfance et de jeunesse et le dilemme du destinataire*, P.I.E. Peter Lang, Bruxelles, 2012.
- OITTINEN, Ritta, *Translating for children*, Garland Publishing, INC, New York & London, 2000.
- O'SULLIVAN, Emer, « Comparative Children's Literature. Publications of the Modern Language Association of America », January 2011, Volume 126, Number 1, pp. 129-196.
- SHAVIT, Zohar, *Poetics Of Children's Literature*, The University of Georgia Press, Athens and London, 1986.
- SORIANO, Marc, *Les contes de Perrault. Culture savante et traditions populaires*, Éditions Gallimard, 1968.

Teoria, critica și practica traducerii :

- AGAFONOV, C., GRASS, T., MAUREL, D., ROSSI-GENSANE, N. et SAVARY, A., « La traduction multilingue des noms propres dans PROLEX », 2006, in *Meta : Journal des traducteurs*, vol. 51, no. 4, pp. 622-636.
- BALLARD, Michel, *Le nom propre en traduction*, Ophrys, 2001.
- BALLARD, Michel, *Versus : la version réfléchie. Repérages et paramètres*, (vol.1), Paris, Ophrys, 2003.
- BALLARD, Michel, *Versus : la version réfléchie. Des signes aux textes*, Paris, Ophrys, 2004.
- BALLARD, Michel, « La lecture des désignateurs de référents culturels » in *Babilonia*, 2005, pp. 15-21.
- BALLARD, Michel, *De Cicéron à Benjamin (Traducteurs, traductions, réflexions)*, Villeneuve d'Ascq, Presses Universitaires du Septentrion, 2007.
- BALAȚCHI, Raluca-Nicoleta, « Sans famille en roumain : retraductions et rééditions », in Douglas, Virginie ; Cabaret, Florence (dir/eds.), *La retraduction en littérature de jeunesse/Retranslating Children's Literature*, Collection Recherches comparatives sur les livres et le multimedia d'enfance no. 7, P.I.E. Peter Lang, Bruxelles, 2014, pp. 151-164.
- BALAȚCHI, Raluca-Nicoleta, ARGANISCIUC, Ionela, « De la traduction fragmentaire à la traduction intégrale dans le cas des sciences humaines », in *Texte, Fragmentation, Créativité. Text, Fragmentation, Creativity. Penser le fragment en linguistique. Studies on a fragment in linguistics*, Anna Krzyzanowska/Jolanta Rachwalska von Rejchwald (éds.), vol. 32, Peter Lang, 2018.
- BASTIN, L. Georges, « La notion d'adaptation en traduction », in *Meta : Journal des traducteurs*, 1993, vol. 38, no. 3, pp. 473-478.
- BASTIN, L. Georges, « Traduire, adapter, réexprimer », in *Meta : Journal des traducteurs*, volume 35, no. 3, septembre 1990, pp. 470-475, URL: <https://doi.org/10.7202/001982ar> (consulté le 10 février 2018)
- BEN JELLOUN, Tahar, « La traduction est un élément essentiel de ce travail de communication entre les cultures » Entretien réalisé par Elena-Brândușa STEICIUC Université « Ștefan cel Mare », Suceava, Roumanie in *Atelier de Traduction*, no. 27, 2007, p. 17.
- BENSIMON, Paul, « Présentation », in *Palimpsestes*, no. 3, *Traduction/adaptation*, Publications de la Sorbonne Nouvelle, Paris, 1990.
URL : <http://journals.openedition.org/palimpsestes/598> (consulté le 10 mai 2019)
- BENSIMON, Paul, « Présentation », in *Palimpsestes*, no. 11, *Traduire la culture*, Publications de la Sorbonne Nouvelle, Paris, 1998.
- BERMAN, Antoine, *L'épreuve de l'étranger*, Éditions Gallimard, Paris, 1984.
- BERMAN, Antoine, *Pour une critique des traductions : John Donne*, Éditions Gallimard, 1995.
- BERMAN, Antoine, *La traduction et la lettre ou l'auberge du lointain*, Éditions du Seuil, Paris, 1999.
- BERMAN, Antoine, « La retraduction comme espace de la traduction », in *Palimpsestes*, no. 4, *Retraduire*, 1990, URL : <http://journals.openedition.org/palimpsestes/596> (consulté le 10 mai 2019)
- CHEVREL, Yves d'HULST, Lieven, LOMBEZ, Christine, *Histoire des traductions en langue française*, Verdier, 2012.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, *Pratique de la traduction*, Editura Universității, Suceava, 2002.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, « La traduction de la littérature de jeunesse en tant que dialogue interculturel à Hanoi », in *Atelier de traduction* no. 8, Suceava, Editura Universității Suceava, 2007, pp. 229-236.

- CONSTANTINESCU, Muguraș, « Les traductions dangereuses (sur-translation et sous-translation). *Les liaisons dangereuses : Langues, traduction, interprétation*, dec 2010, Beyrouth, Liban. pp. 77-98, 2011, Collection Sources-cibles.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, *Pour une lecture critique des traductions. Réflexions et pratiques*, L'Harmattan, Paris, 2013.
- CONSTANTINESCU, Muguraș, BALAȚCHI, Raluca-Nicoleta, *Critiques des traductions. Repères théoriques et pratiques*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.
- CORDONNIER, Jean-Louis, *Traduction et culture*, Paris, Hatier Didier, LAL, 1995.
- CRISTEA, Teodora, *Stratégies de la traduction*, Editura Fundației „România de mâine”, București, 2000.
- DARBELNET, Jean, « Traduction littérale ou traduction libre ? », in *Meta : Journal des traducteurs*, volume 15, no. 2, juin 1970, pp. 88–94, URL : <https://doi.org/10.7202/002478ar> (consulté le 12 mars 2019)
- DELISLE, Jean, *La traduction raisonnée*, Presses de l'Université d'Ottawa, 2003.
- DELISLE, Jean, « Portraits de traducteurs », in *Atelier de Traduction*, no. 9. 2008, pp. 167-173.
- DELISLE, Jean, « Dans les coulisses de l'adaptation théâtrale », in *Circuit*, no. 12, 1986, pp. 3-8.
- DUSSART, André « Faux sens, contresens, non-sens... un faux débat ? », in *Meta : Journal des traducteurs*, volume 50, numéro 1, mars 2005, pp. 107-119.
URL : <https://doi.org/10.7202/010661ar> (consulté le 12 mars 2019)
- DUSSART, André, « La traductologie et la traduction technique ou scientifique », in *Équivalences*, 27e année-n°2 ; 28e année-n°1, 1999. *S'en sortir... Hommage à Roger Goffin*, pp. 99-110.
- ECO, Umberto, *Lector in fabula. Le rôle du lecteur ou la coopération interprétative dans les textes narratifs*, Paris, Grasset, 1985.
- ECO, Umberto, *Dire presque la même chose. Expériences de traduction*, Éditions Grasset & Fasquelle, 2006.
- GAMBIER, Yves, « La retraduction, retour et détour », in *Meta : Journal des traducteurs* 1994, vol. 39, no. 3, pp. 413-414.
- GAMBIER, Yves, « Adaptation : une ambiguïté à interroger », in *Meta : Journal des traducteurs*, volume 37, no. 3, septembre 1992, pp. 421–425,
URL : <https://doi.org/10.7202/002802ar> (consulté le 20 mars 2019)
- GAMBIER, Yves, « La retraduction : Ambiguïtés et défis » in Enrico MONTI et Peter SCHNYDER, *Autour de la retraduction, perspectives littéraires européennes*, Orizons, collection Université, 2011.
- GENETTE, Gérard, *Seuils*, Collection Poétique, Éditions du Seuil, Paris, 1987.
- GOUANVIC, Jean-Marc, *Sociologie de l'adaptation et de la traduction*, Honoré Champion Éditeur, Paris, 2014.
- GOUANVIC, Jean-Marc, « De la traduction à l'adaptation pour les jeunes : socioanalyse du Dernier des Mohicans de James Fenimore Cooper en français. » in *Meta : Journal des traducteurs*, volume 48, numéro 1-2, mai 2003, pp. 31–46, dossier « Traduction pour les enfants », URL : https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2003-v48-n1-2_meta550/006956ar/ (consulté le 15 juin 2018).
- GUIDÈRE, Mathieu, *Introduction à la traductologie. Penser la traduction : hier, aujourd'hui, demain*, 2e édition, Groupe de boeck, Bruxelles, 2010.
- HENRY, Jacqueline, *La traduction des jeux de mots*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris, 2003.
- HEWSON, Lance, « L'adaptation larvée : trois cas de figure », in *Palimpsestes*, no. 16, *De la lettre à l'esprit : traduction ou adaptation ?*, 2004, pp. 105-116.
- HEWSON, Lance, *An Approach to Translation Criticism : Emma and Madame Bovary in Translation*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2011.

- JAKOBSON, Roman, « On Linguistic Aspects of Translation », in Reuben A. Brower (ed.), *On Translation* (1959), New York, Oxford University Press, (A Galaxy Book, n° 175), 1966, pp. 232-239.
- JEANRENAUD, Magda, *Universaliile Traducerii. Studii de traductologie*, Polirom, Iași, 2006.
- KAHN, Robert, SETH, Catriona, *La Retraduction*, Publications des Universités de Rouen et du Havre, Rouen, Le Havre, 2010.
- KHON, Ioan, *Virtuțile compensatorii ale limbii române în traducere*, Editura Facula, Timișoara, 1983.
- LABARTHE, Lacque, NANCY, Jean-Luc, *L'Absolu littéraire. Théorie de la littérature du romantisme allemand*, présenté par Philippe avec la collaboration d'Anne-Marie Lang, Paris, Seuil, coll. « Poétique », 1978.
- LADMIRAL, Jean-René, *Traduire : théorèmes pour la traduction*, Éditions Gallimard, 1994.
- LADMIRAL, Jean-René, « Lever de rideau théorique : quelques esquisses conceptuelles », in *Palimpsestes*, no. 16, *De la lettre à l'esprit : traduction ou adaptation ?*, 2004.
URL : <http://journals.openedition.org/palimpsestes/1587> (consulté le 16 mai 2019)
- LEDERER, Marianne, *La traduction aujourd'hui (le modèle interprétatif)*, Hachette, Paris, 1994.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, « L'adaptation. Stratégie de traduction : entre norme et création », in *Buletinul Științific al Universității „Politehnica” din Timișoara*, Tom 1 (1), Seria Limbi Moderne, 2002, pp. 54-59.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, *Teoria cultuuremelor, teoria traducerii*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2004.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, *Repertoriul traducătorilor români din limba franceză, italiană, spaniolă (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea). Studii de istorie a traducerii (I)*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2006.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, *Repertoriul traducerilor românești din limbile franceză, italiană, spaniolă (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea). Studii de istorie a traducerii (II)*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2006.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, « Echivalența : definiție și tipologie », in *Uniterm*, no. 2, 2004.
- MAVRODIN, Irina, *Despre traducere, literal și în toate sensurile*, Scrisul Românesc, Craiova, 2006.
- MESCHONNIC, Henri, *Poétique du traduire*, Éditions Verdier, Paris, 1999.
- MESCHONNIC, Henri, « Traduction, adaptation – palimpseste », in *Palimpsestes*, no. 3, 1990,
URL : <http://journals.openedition.org/palimpsestes/421> (consulté le 12 mai 2019)
- MESCHONNIC, Henri, « Le rythme, prophétie du langage » in *Palimpsestes* no. 15, *Pourquoi donc retraduire ?*, Paris, Presses de la Sorbonne Nouvelle, 2004.
- MONTI, Enrico, SCHNYDER, Peter, *Autour de la traduction. Perspectives littéraires européennes*, Orizons, coll. Universités, 2011.
- MONTI, Enrico, « La retraduction, une constante variable dans l'histoire de la traduction » in *Au cœur de la traductologie. Hommage à Michel Ballard. Études réunies par Lieuwen D'Hulst, Mickaël Mariaule et Corinne Wecksteen-Quinio*, Artois Presses Université, 2019, pp. 131-141.
- MOUNIN, Georges, *Les belles infidèles*, Seuil, Paris, 1955.
- MOUNIN, Georges, *Les problèmes théoriques de la traduction*, Éditions Gallimard, Paris 1963.
- OSEKI-DÉPRÉ, Inês, *Théories et pratiques de la traduction littéraire*, Armand Colin, Paris, 1999.
- OWEN, Aldridge Alfred, « Le problème de la traduction au XVIIIe siècle et aujourd'hui » in *Revue belge de philologie et d'histoire*, tome 39, fasc. 3, 1961. *Langues et littératures modernes-Moderne taal-en letterkunde*, pp. 747-758.

URL : https://www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_1961_num_39_3_2374 (consulté le 5 mai 2019)

- PANAYIOTA, I., IVANOV, A.- C., « L'onomastique de Madame Bovary en traduction roumaine et grecque », 2016, in *Atelier de traduction* no. 25, 2004, pp. 87-100.
- PYM, Anthony, *Method in Translation History*. Manchester : St Jerome, 1998.
- REISS, Katharina, *La critique des traductions. Ses possibilités et ses limites*, Arras, Cahiers de l'Université d'Artois, 2002.
- ROY, Max, « Du titre littéraire et de ses effets de lecture » in *Protée*, volume 36, numéro 3, hiver 2008, dossier *Le titre des œuvres : accessoire, complément ou supplément*, pp. 47-56. URL : <https://www.erudit.org/fr/revues/pr/2008-v36-n3-pr2552/019633ar/> (consulté le 13 février 2019).
- TORRES, Marie-Hélène Catherine, « Panorama du marché éditorial français : les traductions, retraductions, rééditions et adaptations françaises de la littérature brésilienne », Universidade Federal de Santa Catarina, 2003, disponible en ligne.
- UNGUREAN, Liviu Marcel, *La traduction de la terminologie religieuse dans le texte littéraire*, thèse de doctorat, Editura Universității « Ștefan cel Mare », Suceava, 2018.
- VENUTTI, Lawrence, *The translator's Invisibility. A history of translation*, Routledge London and New York, 1995.
- VINAY, J.P., DARBELNET, J., *Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction*, Nouvelle édition revue et corrigée, Didier, 4-6 rue de la Sorbonne, Paris, 1967.

TERMINOLOGIE :

- FELBER, Helmut, *Manuel de Terminologie*, Centre international d'information pour la terminologie (Infoterm) Paris, 1987.
- GOUADEC, Daniel, « Terminologie, traduction et rédaction spécialisées » in *Langage*, Volume 39, Numéro 157, 2005, pp. 14-24.
- HĂISAN, Daniela, « Jules Verne en roumain : Problèmes de terminologie », in *Journée d'études : Traduire la littérature de jeunesse*, Université Paris 8 Saint-Denis, France, 2014.
- HĂISAN, Daniela, « La terminologie maritime chez Poe », in *Atelier de Traduction*, no. 18, Dossier : *L'histoire de la traduction en question II*, Editura Universității din Suceava, 2012, pp. 149-168.
- L'HOMME, Marie-Claude, *La terminologie : principes et techniques*, Montréal, Les Presses de l'Université de Montréal, 2004.
- L'HOMME, Marie-Claude, « Sur la notion de terme », in *Meta : Journal des traducteurs*, vol. 50, no. 4, Presses de l'Université de Montréal, 2005, pp. 1112-1133,
- L'HOMME, Marie-Claude, « La terminologie : principes et techniques », Montréal, Les Presses de l'Université de Montréal, Coll. « Paramètres », 278 p. », in *Meta : Journal des traducteurs*, vol. 51, n° 3, 2006, pp. 590-595

DICȚIONARE :

- BULGĂR, Gh. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gh., *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Editura Saeculum Vizual, București, 2005.
- BURLACU, Doru et al., *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989*, Editura Academiei Române, Cluj Napoca, 2005.
- CNRTL (*Centre National des Ressources Textuelles et Lexicales*), disponible en ligne.
- Dictionnaire de l'Académie française, 9e édition*, 1986, disponible en ligne.
- Dictionnaire de la langue française (Larousse)*, disponible en ligne.

- Dicționarul explicativ al limbii române*, disponible en ligne.
- Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Univers Enciclopedic, 2005
- DUMAS, Felicia, *Dictionnaire bilingue de termes religieux orthodoxes roumain-français*, Editura Doxologia, Iași, 2010b.
- LEMAÎTRE, Nicole, QUINSON, Marie Thérèse, SOT, Véronique, *Dictionnaire Culturel du Christianisme*, Éditions Cerf Nathan, 1994.
- Lexicon maritim englez-român*, Editura Științifică, București, 1971.
- LUNGU-BADEA, Georgiana, *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria, practica și didactica traducerii*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2008.
- MARCU, Florin, MANECA, Constant, *Dicționar de neologisme*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978.
- MARCU, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O, București, 2000.
- OPREA, Ioan, RADU, Rodica, PAMFIL Carmen-Gabriela, ZĂSTROIU, Victoria, *Noul dicționar universal al limbii române*, Editura Litera Internațional, București, 2006.
- ROBERT, Paul, *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Le Robert, Paris, 2012.
- Trésor de la langue française informatisé*
- ȚENCHEA, Maria, *Dicționar contextual de termeni traductologici, franceză-română*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2008.

SITOGRAFIE :

- URL : <https://www.cairn.info/revue-annales-de-geographie-2013-2-page-131.htm> (consulté le 8 février 2018)
- URL : www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_1978_num_56_3_5543_t1_0745_0000_2 (consulté le 9 février 2018)
- URL : <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/REVBNR-1-2005.pdf> (consulté le 28 juin 2018)
- URL : https://www.persee.fr/doc/abpo_0003-391x_1966_num_73_3_2363 (consulté le 15 juin 2018)
- URL : <http://www.traianbadulescu.ro/2011/11/07/ion-hobana-%E2%80%9Ccasa-cum-imaginatia-nu-poate-sa-moara-nici-fructele-imaginatiei-nu-vor-muriniciodata%E2%80%9D/> (consulté le 8 octobre 2018)
- URL : https://www.persee.fr/doc/roman_0048-8593_1989_num_19_65_5600 (consulté le 8 octobre 2018)
- URL : <http://journals.openedition.org/genesis/636> (consulté le 31 mai 2019)
- URL : <http://blog.leseditionsdunona.com/scientifiction-quand-jules-verne-ecrit-la-legende-de-la-science/> (consulté le 20 mai 2019)
- URL : <https://www.quarante-deux.org/archives/bozzetto/ecrits/definition/territoires.html> (consulté le 5 octobre 2018)
- URL : <http://littexpress.over-blog.net/article-entretien-avec-eric-moreau-traducteur-specialise-dans-le-polar-104659348.html> (consulté le 12 février 2019)
- URL : www.cairn.info/revue-d-histoire-litteraire-de-la-france-2002-1-page-97.htm (consulté le 8 octobre 2018)
- URL : <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2003-v48-n1-2-meta550/006956ar/> (consulté le 15 juin 2018).
- URL : <http://journals.openedition.org/palimpsestes/596> (consulté le 10 mai 2019)

URL : https://www.researchgate.net/publication/251317095_Echivalenta_definitie_si_tipologie (consulté le 10 mai 2019).

URL : <https://www.erudit.org/fr/revues/pr/2008-v36-n3-pr2552/019633ar/> (consulté le 13 février 2019)

URL : <https://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/definition/science-fiction/#definition> (consulté le 9 octobre 2018)

URL : <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>

Centre International Jules Verne, URL : <http://www.jules-verne.net/> (consulté le 21 mai 2018)

L'Index Translationum, URL : <http://www.unesco.org/xtrans/bsform.aspx?lg=0> (consulté le 15 mai 2018).

URL : <https://dexonline.ro/>

URL : <https://www.bcucluj.ro/>

URL : <http://www.bcu-iasi.ro/>

URL : <http://www.biblioteca.usv.ro/>

URL : <http://www.bibnat.ro/>

URL : <https://gallica.bnf.fr/accueil/en/content/accueil-en?mode=desktop>

URL : <http://www.usv.ro/atelierdetraduction/>

URL : <https://www.scribd.com/doc/279399480/Capitan-la-cincisprezece-ani-1-0-docx>

URL : <https://www.jules-verne.net/>

URL : <http://digital-library.ulbsibiu.ro/dspace/handle/123456789/962>